

24.05.2024

Asia: VN/24846/2023

Kainuun liiton lausunto

Valtion tutkimus- ja kehittämisrahoituksen käytön monivuotinen suunnitelma

Kainuun liitto kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto.

Yleiset kysymykset

Onko suunnitelmassa ja sen linjauksissa tunnistettu olennaiset asiat?

Suomen ja myös Kainuun tulevaisuuden menestystä ajatellen suunnitelmaluonnoksen monet tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoitusta koskevat linjaukset ovat olennaisia ja kannatettavia. Teemoista erityisesti puhdas siirtymä ja sen vauhdittaminen on tärkeä, ja painotus sopii hyvin Kainuun osaamisprofiliin. Niin ikään monet muut koko Suomen osalta esille nostetut asiat ja valinnat kuten turvallisuusratkaisut, huoltovarmuus ja osaaminen kaksoissiirtymän eli digitalisaation ja puhtaan siirtymän osa-alueilla kuten biotaloudessa, ovat hyviä myös Kainuun näkökulmasta.

Suunnitelmaluonnoksessa ei käsitellä paljoakaan alueellista ulottuvuutta. T&K-toiminta tapahtuu kuitenkin alueilla ja maakuntien liittojen koordinoimat älykkään erikoistumisen strategiat ohjaavat TKI toimintaa ja rahoitusta. Maakunnissa kehitetään osaamiskeskittymiä ja liiketoimintaekosysteemejä vahvassa yhteistyössä yleensä osana maakuntaohjelman toteutusta. Alueiden väliset erot tutkimus- ja kehittämistoiminnassa ovat myös huomattavia. T&K-menot ovat Tilastokeskuksen tietojen mukaan Kainuussa selvästi maan keskiarvoja pienemmät. Yrityssektori ei ole menestynyt hyvin kansallisessa T&K-rahoituksen jaossa. Lyhyellä aikavälillä julkisen sektorin tutkimus- ja kehittämisrahoitus on nopein keino kasvattaa T&K-intensiteettiä, mutta myös yksityisen sektorin T&K-panostuksia on tarpeen saada nostettua selvästi

nykytasosta. Valtion resursseja tarvitaan korkeakoulusektorille, tutkimuslaitoksiin ja yritysten T&K-toiminnan tukemiseen.

On myös muistettava, että Venäjän hyökkäyssota ja sen kerrannaisvaikutukset näkyvät Suomen parin viime vuoden kehityksessä, ja erityisen voimakkaasti vaikutukset näkyvät Itäisessä Suomessa. Kiihtynyt inflaatio sekä korkojen ja energian hinnan nousu vaikuttavat koko maassa, mutta rajaliikenteen ja Venäjän kaupan loppuminen sekä kuljetusreittien muutosten aiheuttama kuljetuskustannusten nousu, ovat asioita, jotka korostuvat Itäisessä Suomessa.

Luonnonvara-alan TKI toimintaa ja tutkimusinfrastruktuuria vahvistettava kaikissa itäisen Suomen maakunnissa

Itäisen Suomen, mkl. Kainuun, elinkeinorakenne perustuu vahvasti alueen runsaisiin uusiutuviin ja uusitumattomiin luonnonvaroihin sekä laajaan ja monialaiseen osaamiseen niiden kestävässä hyödyntämisessä

Luonnonvara-alalla (biotalous, kaivostoiminta, kiertotalous) on valtava teollinen sekä TKI-toiminnalla saavutettava työntuottavuuden ja tuotannon jalostusarvon korottamisen potentiaali Suomelle ja EU:lle. Kasvatettaessa TKI-osuutta BKT:sta tulee lisätä resursseja luonnonvara-alan TKI toimijoille, kuten LUKE.

Huoltovarmuus ja kokonaisturvallisuus edellyttävät alueellisesti kattavaa, elinvoimaista ja kannattavaa alkutuotantoa (ruoantuotanto, metsätalous, luonnonvara-ala, sininen biotalous). Alkutuotannon riippumattomuus fossiilisista tuontiraaka-aineista ja tuotannon kannattavuus & EU:n suvereniteetti kriittisissä raaka-aineissa edellyttävät merkittävää lisä resurssointia luonnonvara-alan TKI-toimintaan itäisessä Suomessa. Data-analytiikan ja suurteholaskennan hyödyntämistä luonnonvara-alan TKI toiminnassa pitää vahvistaa merkittävästi.

Luonnonvara-alan tutkimusinfra ja tutkimuslaitosten läsnäoloa kaikissa itäisen Suomen maakunnissa pitää vahvistaa. LUKEn tutkimustoiminta, -asemat, riittävä tutkimushenkilökunta sekä kehittyvä ajantasainen tutkimusinfra pitää turvata kaikissa itäisen Suomen maakunnissa.

Lakkautuspäätöksen saaneiden LUKEn tutkimusasemien toiminnan jatkamiseen pitää nopeasti rakentaa kestävä yksityisen sektorin, valtion ja alueiden

yhteisrahoitus. Samoin pitää turvata infrastruktuurin kustannustehokkaan päivittämisen edellyttämiin investointeihin riittävä valtion rahoitus.

Itäisen ja Pohjoisen Suomen ohjelmat

Orpon hallitusohjelman mukaisten Itäisen ja Pohjoisen Suomen ohjelmien toteutukseen pitää varata riittävät määrärahat ohjelmien alueiden maakunnissa tapahtuvan TKI-toiminnan vahvistamiseen. Varat pitää ohjata maakuntien liittoihin ja perustettaviin elinvoimakeskuksiin kanavoitavaksi tutkimuslaitosten ja yritysten TKI-hankkeisiin.

Miten suunnitelma vaikuttaa sektorinne ja/tai organisaationne toimintaan?

Suunnitelman linjaukset huomioidaan laadittaessa Kainuun maakuntaohjelmaa 2026 – 2029 sekä siihen sisällytettävää Kainuun älykkään erikoistumisen strategiaa 2026 – 2029.

Huomiot suunnitelman linjauksiin

Yhteistyö on Suomen T&K-toiminnan vahvuus

Suunnitelmaluonnoksessa mainittu tarve vahvistaa kansallisten ja alueellisten T&K-kehittämistoimien yhdensuuntaisuutta on erittäin tärkeää, sillä se lisää T&K-toiminnan vaikuttavuutta, tuloksellisuutta ja tukee 4 % TKI-tavoitteen saavuttamista.

Suunnitelmaluonnoksessa mainitaan, että ammattikorkeakoulujen mahdollisuutta saada kilpailtua tutkimusrahoitusta Business Finlandin kautta parannetaan. Tällä on positiivinen vaikutus myös yritysten aktivoimiseen ja mukaan saamiseen T&K-toimintaan, koska ammattikorkeakouluilla on yleensä hyvin toimivat ja tarvelähtöisesti rakentuneet yritys yhteistyösuhteet.

ELY-keskusten (myöhemmin elinvoimakeskukset) ja Business Finlandin rahoittajaroolien ja palveluiden olla riittävästi resursoitua ja mahdollisimman selkeät asiakkaiden suuntaan ja niiden läsnäolo tulee varmistaa kaikissa Suomen maakunnissa.

TKI-yhteistyöstä puhuttaessa ei lainkaan mainita maakunnallisia älykkään erikoistumisen strategioita. Niitä toteutetaan kaikissa Manner-Suomen maakunnissa. Ne ovat aluekehityslain sekä EUn Suomelta edellyttämiä maakunnissa (mkl. suuret kaupungit) TKI toimintaa ohjaavia strategioita.

Niiden alaisuudessa toimivat myös yliopisto- ja yliopistokeskuskaupunkien ekosysteemisopimukset, joita TEM koordinoi. Yhteistyötä kehitettäessä tulee tunnistaa kehittää ja hyödyntää olemassa olevia rakenteita.

EUn innovaatiopolitiikassa älykkään erikoistumisen strategioilla on merkittävä asema. Suurin osa Suomen maakunnista on mukana ja osa koordinoikin EUn älykkään erikoistumisen kumppanuuksia. Esim. Kainuun liitto koordinoi biotalouden innovaatiotoiminnan kumppanuutta (BERRY+). Näiden kumppanuuksien kautta rakentuvilla tutkimuslaitosten ja yritysten konsortioilla voidaan hakea ja on saatukin kilpailtua EUn suoraa TKI rahoitusta (kuten Horisontti tai Interregional Innovation Investments (I3)). Esim. liikunnan TKI kumppanuuden, ClusSport, kautta Kainuun Vuokatin kampukselle (Jyväskylän yo ja Kajaanin AMK) on saatu Interregional Innovation Investments (I3) rahoitusta useampi vuotiseen liikuntateknologian kansainväliseen TKI hankkeeseen.

T&K-toiminnan strategiset valinnat rakentavat Suomen tulevaisuuden menestystä

Suomi on jäänyt talouskehityksessä pahasti jälkeen keskeisistä kilpailija- ja verrokkimaista. Suomen historiasta ei löydy toista yhtä pitkää heikon kasvun jaksoa kuin mitä viimeiset 15 vuotta ovat olleet. Syystäkin 2010-luvusta puhutaan talouskehityksen osalta menetettynä vuosikymmenenä. Yksi vaatimattoman kehityksen selittävä tekijä on tutkimusten mukaan ollut heikko tuottavuuskehitys. Talouskehitys ei ole myöskään vahvistunut viime vuosina, pikemminkin päinvastoin. Koronapandemiasta selvittiin eurooppalaisittain verrattuna kohtuullisen pienellä talouden notkahduksella, mutta pandemiasta toipuminen on ollut hidasta, kunnolliseen kasvuvauhtiin emme ole päässeet. Tilannetta on pahentanut Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan. Vuonna 2023 Suomen Bkt kasvoi Eurostatin tietojen mukaan 3,6 %. Kasvuvauhti jäi vain noin puoleen EU:n keskiarvosta (+6,6 %) ja kauas kovimmassa vauhdissa olleista maista.

Viime aikoina vahvasti esillä olleet valtiontalouden menoleikkaukset voivat tuoda helpotusta julkisen talouden haasteisiin, mutta erityisen kipeästi Suomen talous kaipaa kasvun eväitä. Pidemmällä aikavälillä kestävän kasvun aikaansaaminen edellyttää hyvin suunnattuja panostuksia tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan sekä niiden avulla tapahtuvaa tuottavuuden kasvua. Kuten luonnoksessa valtion tutkimus- ja kehittämisrahoituksen käytön monivuotiseksi suunnitelmaksi todetaan, Suomi menestyy tulevaisuudessa vain osaamisella ja innovaatioilla. Suomen asettama

tavoite nostaa tutkimus- ja kehittämistoiminnan menot neljän prosentin osuuteen BKT:sta vuoteen 2030 mennessä on tulevaisuuden talouskehityksen kannalta erittäin tärkeä ja kannatettava linjaus, joka edellyttää valtiolta vahvoja panostuksia ja strategisia valintoja.

Huomiot muihin suunnitelman osioihin:

Mahdolliset huomiot suunnitelman seurantaan (luku 4)

Mahdolliset huomiot TKI-toimintaympäristön kehittämiseen (luku 5)

Jouni Ponnikas
Aluekehitysjohtaja
Kainuun liitto

Pohjois-Pohjanmaan liitto
kirjaamo@pohjois-pohjanmaa.fi
Poratie 5 A
90140 Oulu

Viite: Kommentointipyyntöne 13.5.2024.

KOMMENTTI POHJOIS-POHJANMAAN ENERGIA- JA ILMASTOVAIHEMAAKUNTAKAAVAN VIRANOMAISEHDOTUSVAIHEEN NATURA 2000-VERKOSTON RISKISELVITYKSESTÄ

Pohjois-Pohjanmaan liitto on pyytänyt mm. Kainuun liitolta kommentteja Pohjois-Pohjanmaan energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavan viranomaisehdotusvaiheen Natura 2000-verkoston riskiselvityksestä. Natura 2000-verkoston riskiarvioinnin liittäksi on tarkasteltu Pohjois-Pohjanmaan ekologista kokonaisuutta huomioiden Natura-verkosto ja muut keskeiset suojelualueet ja muut erityiset luonnonalueet.

Selvityksessä on arvioitavana ollut Pohjois-Pohjanmaan energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavan viranomaisehdotuksen (MH 19.12.2023) mukainen kaavaratkaisu, jossa on esitetty 61 uutta tuulivoimaloiden aluetta (tv-alue). Näistä maalle sijoittuu 56 (tv-1) ja merelle 5 (tv-2). Arvioinnissa on ollut mukana myös 48 lainvoimaisissa 1. ja 3. vaihemaakuntakaavoissa osoitettua tuulivoimaloiden aluetta, jotka säilyvät energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavan ehdotusvaiheessa. Yhteensä uusia ja säilyviä tuulivoimaloiden alueita on 109. Lisäksi arvioitavana on ollut energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavan viranomaisehdotuksessa osoitettu sähkönsiirtoverkko. Maakuntakaavan vaikutusalueella on yhteensä 344 Natura-alueita. Mukaan on laskettu ympäröivien maakuntien alueet ja merialueiden Natura-alueet 25 km säteellä maakuntarajasta mahdollisten maakuntarajat ylittävien vaikutusten huomioimiseksi.

Riskiselvitys

Kainuussa on voimassa kuusi maakuntakaavaa. Kainuun tuulivoimamaakuntakaava 2035 on hyväksytty joulukuussa 2023. Kainuun maakuntahallitus on 12.02.2024 (§ 26) päättänyt määrätä maankäyttö- ja rakennuslain 201 §:n nojalla Kainuun tuulivoimamaakuntakaavan 2035 tulemaan voimaan siitä jätetyistä valituksista huolimatta ennen kuin se on saanut lainvoiman. Maakuntakaava tulee voimaan, kun päätöksestä on kuulutettu maakuntakaavan alueeseen kuuluvissa kunnissa, niin kuin kunnalliset ilmoitukset niissä julkaistaan (maankäyttö- ja rakennusasetus 93 §). Kainuun liitto on kuuluttanut maakuntakaavan voimaan tulosta 06.03.2024.

Kainuun tuulivoimamaakuntakaavan 2035 laadinnan aikana Kainuun ekologiseen verkostoon kohdistuvien vaikutusten arviointia varten on tehty mm. ekologisten yhteyksien selvitys, susi- ja metsäpeuraraaportti sekä Natura 2000-verkostoa koskeva selvitys. Ekologiset yhteydet Kainuun tuulivoimamaakuntakaavan tarkistamisessa -raportissa (2023) on tunnistettu valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittäviä ekologisia yhteyksiä yleispiirteisellä maakuntakaavataso tarkkuudella. Selvityksessä on otettu huomioon mm. Pohjois-Pohjanmaan liiton Viherrakenne- ja ekosysteemipalvelus selvitys (TUULI-hanke 2021), Pohjois-Karjalan maakuntakaava 2040:n taustaselvitys metsien ja rantojen kannalta arvokkaista alueista (Mera) sekä Pohjois-Savon maakuntakaava 2040 2. vaiheen kaavaehdotuksen laajat metsäpeitteiset alueet ja luonnon ydinalueet. Kainuun liitto esittää harkittavaksi, että Pohjois-Pohjanmaan Natura-alueiden riskiselvityksen selkeyttämiseksi ja havainnollistamiseksi sitä täydennetään kartta-aineistolla, jossa on myös naapurimaakuntien selvitykset ekologisesti verkostosta. Kainuun liitto pitää tärkeänä, että Kainuun voimassa oleva maakuntakaavoitus ja sitä koskevat erilliselvitykset huomioidaan Pohjois-Pohjanmaan energia- ja ilmastovaihemaaakuntakaavan valmistelussa ja selvityksissä.

Pohjois-Pohjanmaan Natura-alueiden riskiarvioinnin tarkastelu on tehty osin Kainuun maakunnan alueelle. Kainuun liiton näkemyksen mukaan Pohjois-Pohjanmaan Natura-alueiden riskiarvioinnissa tunnistettu ekologinen verkosto tukee pääosin Kainuussa Oulujärven eteläpuolella tunnistettuja ekologisia yhteyksiä maakuntarajojen yli. Esimerkiksi Manamansalon ylittävä ekologinen yhteys on tunnistettu Kainuun ekologisten yhteyksien selvityksessä (yhteys nro 9). Kainuun pohjoisosissa Pohjois-Pohjanmaan riskiselvityksen ekologinen verkosto tukee myös Kainuun ekologisia yhteyksiä. Pohjois-Pohjanmaan riskiselvityksen esitetystä ekologisesta verkostosta (kuva 9) Oulujärven pohjoispuolelle Kainuun maakuntaan esitettyyn osuuteen mahdollisesti liittyy epävarmuutta esimerkiksi metsäpeura-aineiston tulkinnan osalta. Selvitystä on tarpeellista tarkentaa jatkovalmistelussa. Asiaan liittyen on mahdollista järjestää työneuvottelu Kainuun liiton ja Pohjois-Pohjanmaan liiton kesken.

Pohjois-Pohjanmaan Natura-alueiden riskiselvityksessä on tunnistettu muutamille Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun maakuntien rajoille sijoituville Natura-alueille (SPA/SAC) suurta riskitasoa (Liite 2). Riskiluokitus perustuu paikkatietoanalyysiin. Selvityksessä on tarpeellista selkeästi esittää, millaisilla toimenpiteillä riski voidaan välttää tai sen vaikutuksia lieventää. Kainuun liiton tekemään vaikutusten arviointiin kyseisille Natura-alueille voi tutustua liiton verkkosivuilta löytyvästä "Kainuun tuulivoimamaakuntakaavan 2035 vaikutukset Natura 2000-verkoston alueisiin" -selvityksestä (<https://kainuunliitto.fi/kaavoitus-ja-liikenne/tuulivoimamaakuntakaavan-tarkistaminen/>).

Kainuun liitto nostaa esille muutamia yleisiä tarkennusehdotuksia selvityksestä:

- Raportin kuvassa 4 voisi esittää selkeämmin rakennetut ja luvitetut tuulivoima-alueet esimerkiksi eri värillä, sillä nyt ne jäävät "Maakuntakaavan tv-alueet" -merkinnän alle.

- Liitteeseen 11 voisi lisätä myös Kainuun voimassa olevat tuulivoimamaakuntakaavojen (2030 ja 2035) tv-alueet, mikäli ne puuttuvat (esim. s. 154 Ison Kaitasen lehdon Natura-alueen ympäristö)

Kainuun liitolla ei ole muuta kommentoitavaa riskiselvityksestä.

Kainuun liitto

Martti Juntunen
maankäyttöasiantuntija

Teppo Törmä
maankäyttöasiantuntija

Kuhmon kaupunki
Kaupunginhallitus
kirjaamo@kuhmo.fi
PL 15
88901 Kuhmo

Viite: Lausuntopyyntö 7.5.2024

LAUSUNTO KUHMON JONKERIN RANTA-ASEMAKAAVAN OSALLISTUMIS- JA ARVIOINTISUUNNITELMASTA

Kuhmon kaupunki on käynnistänyt maanomistajan aloitteesta ranta-asemakaavan laatimisen Jonkerijärven ranta-alueelle. Suunnittelualaue on noin 13,44 km². Suunnittelualaueella ei ole voimassa olevaa yleiskaavaa eikä ranta-asemakaavaa. Korkein hallinto-oikeus kumosi alueelle aiemmin laaditun Kuhmon kaupunginvaltuuston hyväksymän ranta-asemakaavan (KHO 2017:64).

Nyt laadittavalla ranta-asemakaavalla on tarkoitus osoittaa ranta-alueille omarantaisia lomarakennuspaikkoja ja matkailualuetta. Rakennuspaikkoja sijoitettaessa huomioidaan alueen luonnonolot siten, että luonnonarvoiltaan ja maisemaltaan arvokkaimmat alueet jätetään rakentamisen ulkopuolelle ja ne osoitettaisiin pääosin maa- ja metsätalousvaltaisina alueina. Kaavaprosessin aikana tutkitaan myös mahdollisuutta osoittaa uusia luonnonsuojelualueita.

Lausunto osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta (OAS)

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma (OAS) on laadittu selkeästi ja siinä on huomioitu voimassa olevat maakuntakaavat sekä maakuntakaavamerkinntät ja -määräykset pääosin riittävästi. Kainuun liitto tarkentaa, että Kainuun tuulivoimamaakuntakaava 2035 on hyväksytty maakuntavaltuustossa 12.12.2023 (§ 39). Maakuntahallitus on 12.02.2024 (§ 26) päättänyt määrätä maankäyttö- ja rakennuslain 201 §:n nojalla Kainuun tuulivoimamaakuntakaavan 2035 tulemaan voimaan, siitä jätetyistä valituksista huolimatta, ennen kuin se on saanut lainvoiman. Kainuun tuulivoimamaakuntakaava 2035 on kuulutettu voimaan 6.3.2024. Muutoksenhakuviranomainen voi kieltää maakuntakaavan hyväksymispäätöksen täytäntöönpanon.

Kainuun liitto pyytää tarkentamaan kaava-aineistoihin koko maakuntakaava-alueetta koskevat yleismääräykset mm. rantojen käyttöä ja liikennettä koskevat yleiset suunnittelumääräykset. OAS:ssa esitettyjen maakuntakaavamerkintöjen lisäksi on hyvä huomioida kaava-aineistossa myös suunniteltavan ranta-asemakaavan

alueelle sijoittuva maakuntakaavassa osoitettu seututie (st). St-merkinnällä osoitetaan Kainuun seututiet ja alueella on voimassa MRL:n 33.1 §:n mukainen ehdollinen rakentamisrajoitus.

Kainuun liitolla ei ole muuta lausuttavaa Jonkerin ranta-asemakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta.

Kainuun liitto

Sanna Schroderus
suunnittelujohtaja

Sanna Nikola-Määttä
ympäristöasiantuntija